

Тетяна Добко

ДЕНЬ АСПІРАНТА

Практика бібліотечно-бібліографічного обслуговування читачів показала, що багато читачів потребують допомоги в пошуку інформації з теми наукової праці, консультацій з оформлення бібліографічного апарату дослідницької роботи, ознайомленні з діючими державними стандартами щодо бібліографічного опису документів, методикою складання списку літератури до наукової праці.

З метою поширення бібліотечно-бібліографічних знань у НБУ

ім. В.І. Вернадського здійснюються різноманітні заходи. Стали вже традиційними «Дні аспіранта», що проводяться у бібліотеці двічі на рік. Після екскурсії по книгозбірні, ознайомлення з системою каталогів та картотек, читальних залів слухачам пропонується огляд основних бібліографічних джерел з теми дисертаційного дослідження (його проводить зав. сектором обслуговування ДБВ Марія Чиж). Консультант знайомить слухачів з методикою пошуку інформації для підготовки наукової праці, виданнями національної бібліографії, з системою науково-технічної інформації

та інформаційними центрами України й зарубіжжя, їхньою продукцією. Великий інтерес викликають у слухачів можливості використання для пошуку інформації локальних проблемно-орієнтованих баз даних, створених у НБУ, та організація обслуговування ними на компакт-дисках CD-ROM («Science Citation Index», «Current Contents», «Index Translationum» тощо).

Семинари проводяться згідно з роком навчання, профілем (гуманітарним чи природничо-технічним).

Результати таких заходів очевидні: ефективніші та цілеспрямованіше використання довідково-бібліографічного апарату бібліотеки, її фондів, орієнтація в світових інформаційних ресурсах і як підсумок - швидша підготовка наукової праці.

© Добко Тетяна Василівна, Київ, 1996

ДЕНЬ БІБЛІОТЕКАРЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ БІБЛІОТЕЦІ УКРАЇНИ (зустріч з американськими фахівцями)

Відкрив її директор НБУ ім. В.І. Вернадського член-кореспондент НАН України О.Онищенко. Слово надається співробітнику Дослідницької служби Бібліотеки Конгресу, спеціалісту з наукової інформації Елеті Гостер.

- Я розпочинала свою трудову діяльність як бібліотекар-референт. У Бібліотеці Конгресу (БК) працюю близько 13 років. Останній час - у спеціальному відділі, який надає консультації по країнах Європи та колишнього СРСР. (Існують спеціальні курси для навчання роботі в БК). Ми навчаємо кожен новий склад конгресменів, як користуватися бібліотекою.

Наша бібліотека розрахована не тільки на Конгрес США, це й національна книгозбірня. Однак є відділи, які обслуговують його безпосередньо. Конгресмени можуть замовити літературу і брати її додому. БК укомплектована великою кількістю книг різними мовами. Експерти з іноземних мов здійснюють переклади, з міжнародного права - консультують з міжнародних законів. Штат працівників Дослідницької служби Конгресу (ДСК) становить 700 осіб (юристи, економісти та ін.). Це

професійні бібліотекарі та бібліографи, які підтримують апарат клерків і обслуговують секретаріат. Відділи ДСК відповідають структурі Конгресу: міжнародних відносин, національної безпеки, соціальної охорони здоров'я, соціального добробуту, науковий, навколишнього середовища, американського законодавства, економіки. Працює законодавча служба.

Один з найважливіших відділів той, де концентруються всі довідки, запити. Його співробітники, більшість з яких бібліографи, виконують замовлення на газети, журнали тощо, які надходять у Бібліотеку, окремі матеріали з періодичної літератури.

Частина комісій Конгресу спеціалізується по законодавчому процесу. (Вони водночас належать до уряду і називаються урядовими). Склад комісій величезний. Ось чому ДСК має підвідділи. Чим займається ДСК? Насамперед політичним аналізом. Збираються звіти, зіставляються, щоб можна було одержати повну картину, нагромаджується різноманітна інформація з різних галузей, відбирається та аналізується. Головний принцип - об'єктивність. Ми не даємо порад, тільки реко-

мендації. Зрозуміло, конгресмени мають чимало інших експертів в інших організаціях, оскільки їм потрібна інформація з різних джерел. Але Конгрес США дуже цінує свою бібліотеку. Навіть коли скорочується його бюджет, нам все одно виділяються кошти, бо оперативність, з якою ми прагнемо надати інформацію, заздалегідь готуючи звіти з проблем, стає у великій нагоді конгресменам. Доводиться відповідати приблизно на 600 запитань на день. Наприклад, про кількість населення в Україні, про стан медицини в США тощо.

Як ми працюємо?

Кожного року публікуються тисячі звітів. Скажімо, такі, що потрібні міністерствам, про економічну ситуацію в Україні, про склад бюджету в США. Кожного дня дається загальна оцінка різних змінюваних ситуацій. Тут потрібна оперативність, швидкість. Якщо це, приміром, звіт про війну в Боснії, то тут має значення кожний час.

Конгресмени - надзвичайно зайняті люди, тому інформація має бути гранично місткою. Для зручності створено спеціальну форму звітів: узагальнення, загальні відомості, характеристики історичних

проблем, законодавча оцінка, хоч дане питання могло й не розглядатися в Конгресі. Далі - бібліографія (інші звіти, книги тощо). Майже завжди додаються таблиці, графіки, економічна інформація.

Звіти друкуються кожного дня. Є спеціальні інформаційні пакети, як правило, яскраво-жовтого кольору, для швидкого знаходження найважливішої інформації, яку збирають бібліотекарі. Випускається 120 таких пакетів, тобто з 120 різних галузей. У листі, що є в кожному пакеті, позначається тема. Далі подається коротка інформація про найпопулярніші американські газети та журнали, статті з короткою оцінкою. Бібліографію складають професійні бібліографи.

Інформаційний пакет дає змогу одержати одразу велику кількість відомостей, а конгресмени вирішують, яку інформацію їм вибрати. Це для нас своєрідний спосіб відповідей на питання.

У нашій бібліотеці близько сорока бібліотекарів-референтів. Кожен з реферативних відділів відповідає за певну тему. Бібліотекар проглядає газети, журнали, зіставляє й пише висновок. Якість роботи, безперечно, залежить від технічного забезпечення, INTERNET, CD-ROM і спеціальної комерційної бази даних. Головне, що Конгрес фінансує придбання ресурсів інформації. Наші комп'ютери з'єднані з його комп'ютерами. Конгресмен може прямо зі свого офісу замовити літературу, газету, журнал.

Компетентні в своїй сфері бібліотекарі визначають першочерговість теми, консультують комісії, навіть по телефону, під час різних ділових зустрічей, у разі потреби викликаються експерти з тієї

чи іншої галузі. Здійснюється комплексний тренінг, тобто індексування всіх газет і журналів.

Дві великі зали ДСК призначені для конгресменів та їх апарату. В деяких офісах Конгресу працюють невеличкі бібліотеки. Бібліотекар двічі на місяць у читальних залах консультує з усіх сфер. Тут є свої плюси й мінуси. З одного боку, це дає змогу референту розширити свої знання, урізноманітнити монотонну бібліотечну роботу, з другого - це не зовсім входить у функції бібліотекаря.

Одна з форм роботи - круглі столи. Конгресмени, оскільки вони цікавляться певними країнами, можуть взяти в них участь. Ми навчаємо конгресменів, як краще відшукати інформацію по INTERNETу.

Чого ми ніколи не робимо?

Не допомагаємо конгресменам писати текст закону. Ніколи не пишемо для них промов. Ніколи не нав'язуємо свого погляду. Можемо тільки порекомендувати афоризм. Інформація одному конгресменові про іншого не надається. Наша установка - нейтралітет. Бібліотечні послуги однакові для різних політичних партій.

Як у Вашій бібліотеці представлена україніка?

Є спеціальний європейський читальний зал, де зосереджено матеріали про слов'янські держави, що збираються з середини поточного століття. Маємо чимало літератури українською та російською мовами. У нас є бібліотекарі, які володіють українською мовою. Це, переважно, етнічні українці. У БК працює п'ять тисяч осіб різних національностей.

Як індексуються газети й журнали щоденно?

Створено предметний словник

зі спеціальними номерами, завдяки якому здійснюється індексація. Використовується система каталогів. В основному послуговуємося каталогізаційною системою.

Україна є у Ваших збірниках. Але використано не наші джерела. Чому українські матеріали готуються не по них?

- Це одне зі слабких місць нашого апарату. Від нас ніколи не вимагали знання іноземних мов. Наші конгресмени зважають на політику США відносно України, на те, що в ній відбувається, а не на джерела.

О.Онищенко: Національна бібліотека України могла б надати первинну інформацію.

Е.Гостер: Ми сподіваємося на співробітництво.

Чи обслуговує бібліотека запити президента США і чи є відмінність щодо обслуговування конгресменів?

У нашій країні є певний розподіл властей. Конгрес чітко відмежований від міністерств. І в кожного своя бібліотека. Ми не обслуговуємо ні президента, ні міністерства, дослідження для окремих з них здійснює на контрактній основі реферативний дослідницький відділ.

Потім взяла слово Дана Ашер, яка працює з дослідницькою службою Конгресу в Києві. Головна її мета - допомогти Національній парламентській бібліотеці.

- Зараз ми прагнемо встановити тісні зв'язки з організацією, яка може надавати для українського Парламенту найважливішу інформацію, - підкреслила Д.Ашер. - Йдеться про вашу бібліотеку, співробітництво з якою я вважаю дуже корисним.

Наталія Орач

Не забудьте передплатити журнал
«Бібліотечний вісник»

на 1997 р.

Пам'ятайте, що кожний передплатник часопису
є і його спонсором.